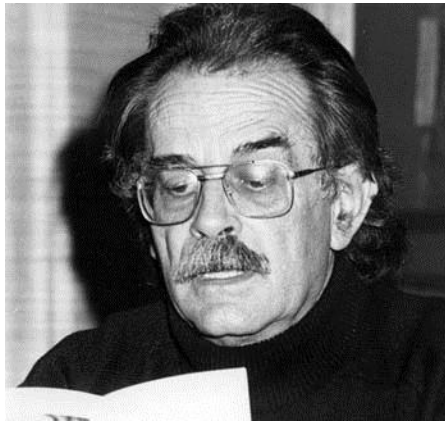


Daniel Bensaïd

Om Pierre Broué, för Encyclopédia Universalis



Historikern Pierre Broué, född 1926 i Privas (Ardèche), avled den 26 juli 2005 i Grenoble. Redan på högstadiet hade han upptäckt sin kallelse genom att dyka in i biblioteket hos en lärare och politisk aktivist, Elie Reynier. Denna brådmogna smak för historia gjorde att han mycket tidigt kunde upprätta band mellan studier och politiskt engagemang, framför allt genom läsningen av *Ryska revolutionens historia* av Leo Trotskij.

Under Vichyregimen anslöt han sig till kommunistiska ungdomsförbundets underjordiska organisation, men blev utesluten tillsammans med en grupp likasinnade på Henri IV-gymnasiet i Paris för att ha planerat ”internationalistisk” agitation bland soldaterna inom ockupationsarmén. Anklagelsen för ”trotskism” blev avgörande: den unge mannen drevs till de revolutionärer, som anslutit sig till Trotskijs kamp mot den stalinistiska reaktionen i Sovjetunionen och till försvar av arvet från Oktoberrevolutionen. Vid Befrielsen gick Broué in för att förena en sträng forskardisciplin med den politiske aktivistens engagemang. Som medlem av den franska sektionen av Fjärde internationalen tog han vid splittringen 1952 ställning för majoritetsströmningen, ”lambertisterna”, uppkallad efter dess ledande namn, Pierre Lambert.

1965 fick han en tjänst vid *l'Institut d'études politiques* i Grenoble, där hans pedagogiska förtjänster, hans entusiasm som forskare, hans kritiska sinnelag gjorde honom uppskattad av flera generationer av studenter. Historyskrivningen om den samtida arbetarrörelsen dominerades då av stalinister. Pierre Broués insatser var synonyma med öppenhet och nyupptäckter. Hans första betydande bok, *La Révolution et la guerre d'Espagne* (1961), skrivet i samarbete med Émile Témime, avmystifierade den heroiska myten om det spanska kommunistpartiet och återupprättade offren för inbördeskriget som ställde anarkister och medlemmar av POUM (Arbetarpartiet för marxistisk enhet) mot den stalinistiska repressionen. Därpå följde *Le Parti bolchévique* (1963), som fick 1960-talets ungdom att upptäcka en historieskrivning om den ryska revolutionen och den byråkratiska kontrarevolutionen rensad på lögnerna från Moskvarättegångarna. Dessa arbeten, samt ett flertal nyutgivningar av marxistiska klassiker (Leo Trotskij, men även Nikolaj Bucharin, Jevgenij Preobrazjenskij, Oskar Anweiler) med nothänvisningar och egna förord samt dokument om arbetarråden i Ungern 1956¹ eller den kinesiska frågan inom Kommunistiska internationalen, bidrog till att återupprätta en historia som riskerade att gå förlorad genom stalinperiodens förfälsknings.

¹ Se [Den ungerska revolutionens arbetarråd 1956](#)

I slutet av 1970-talet började Pierre Broué ägna sitt arbete åt Leo Trotskijs verk. När Trotskij-arkiven i Houghton Library vid Harvard öppnades i januari 1980 skyndade han sig dit. Denna guldgruva gjorde att han kunde förbättra sina kunskaper och inleda utgivning av Trotskijs *Œuvres* i 27 band, som täckte tiden från 1933 till hans död 1940, samt ytterligare tre om åren 1928-1929. Det gjorde också att han fick material till *Cahiers Léon Trotsky*, som gavs ut från 1977 av *L'Institut Léon Trotsky*, där Broué var eldsjäl och drivkraft. Dessa *Cahiers* utgör en källa utan motstycke för den som vill få kunskaper om kontroverserna och huvudpersonerna inom Vänsteroppositionen, från Kuba och Mexiko till Indonesien och Indokina, isolatorerna i de ryska strafflägren och i Sydafrika. Detta arbete utmynnade 1988 i biografen *Trotsky* på Éditions Fayard.²

Slutligen utkom 1997 *L'Histoire de l'Internationale communiste*³ som en syntes av ett helt livs arbete. Pierre Broué förmådde ta sig fram på vågtopparna, mellan de djupa tendenserna under en tidsepok och händelseutvecklingens ryckighet. Sålunda upprördes han över ”förklaringar i efterhand av klasskampens och revolutionernas historia”, som reducerade händelsernas ovissa dynamik till blott och bart en avspegling av ekonomiska styrkeförhållanden.

Pierre Broué, som var en historiker som behandlade krig och revolutioner under en tid då historieskrivning om händelser snarast betraktas nedlåtande och också någon som behandlade ”den stora historien” i en tid mer inriktad på mikrohistoria, bemödade sig om att upprätthålla en fruktbar spänning mellan forskarens objektivitet och den subjektivitet hans engagemang innebar. Som engagerad historiker, fackligt aktiv, lärare och revolutionär aktivist deltog han i över 60 år i de stormiga inre strider som delade den trotskistiska rörelsen och härjade hans egen strömning. 1989 blev han på löjväckande grunder utesluten ur sin egen organisation, *L'Organisation communiste internationaliste* (OCI), och fortsatte därefter sitt engagemang som fristående då han närmast på egen hand gav ut tidskriften *Le Marxisme aujourd'hui*.

Översättning: Björn Erik Rosin

Av/om Pierre Broué på marxistarkivet – lästips

[Den spanska revolutionen \(1931-1939\)](#) (kan ses som en kortversion av den ovan redovisade Spanien-boken)

[Trotskij och spanska inbördeskriget](#)

[Den bolsjevik-leninistiska fraktionen](#) (1928-29)

[Trotskisterna i Sovjetunionen \(1929-38\)](#)

[Oppositionen i partiet mot Stalin \(1930-32\) och den första Moskvarättegången](#)

[Moskvaprocesserna](#) (bok)

[Trotskij – En biografi. Recensioner, debatt, kompletterande material](#)

Vincent Présemy: [Pierre Broué \(1926-2005\) - En stor historikers liv och verk](#) (politisk biografi)

² Svensk översättning *Trotskij – En biografi*, Carlssons 2011 – se lästipsen

³ Två kapitel ur denna bok finns i svensk översättning på marxistarkivet: [Komintern fem år senare](#) och [Dödsbudet. Upplösningen av Komintern](#)